

André Aciman

VARIÁČIE ZÁHAD

Možno nevieme, čo chceme.
Možno navždy zostaneme záhadou pre seba aj ostatných.

VARIÁČIE
ZÁHAD

André Aciman

VARIĀCIE
ZĀHAD

Z angličtiny preložila
KATARÍNA VARSIKOVÁ

slovar

Copyright © 2017 by André Aciman

All rights reserved.

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2020

Translation © Katarína Varsiková 2020

ISBN 978-80-556-4209-3

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Venujem Susan.
Amor che nella mente mi ragiona.

PRVÁ LÁSKA

Vrátil som sa kvôli nemu.

Tieto slová som si zapísal do zápisníka, keď som z paluby kompy konečne zbadal San Giustiniano. Jedine kvôli nemu. Nie kvôli domu, ostrovu, otcovi či pre ten výhľad na pevninu z miesta pri opustenej normandskej kaplnke, kde som sedával osamote posledné týždne nášho posledného tunajšieho leta a dumal, prečo som ten najnešťastnejší človek na svete.

V to leto som cestoval sám, začínal som mesačnú púť po pobreží a vracal sa na miesta, kde som ako dieťa trávil letá. Bolo to dlho odkladané želanie, a teraz, po promócií, nastal ten najvhodnejší čas nakrátko navštíviť ostrov. Náš dom zhorel pred rokmi, a keď sme sa presťahovali na sever, nikto z rodiny sa nemal k tomu, aby sa sem vrátil či predal pozemok, prípadne zistil, čo sa naozaj stalo. Jednoducho sme ho opustili, najmä keď sme sa dozvedeli, že miestni rozkradli, čo sa dalo, a zo zvyškov urobili skládku odpadu. Niektorí dokonca tvrdili, že požiar nevznikol náhodou. Boli to však skôr špekulácie, vravel otec, a nedali sa potvrdiť či vyvrátiť inak, len sa tam ísť pozrieť. Keď som vystúpil z kompy, podľa plánu som najprv odbočil doprava na známu esplanádu, prešiel som okolo impozantného Grand Hotela a penziónov lemujúcich pobrežie a pokračoval rovno k nášmu domu, aby som sa na vlastné oči presvedčil o škode. Toto som otcovi slúbil. On sám nemal ani najmenšiu chuť ešte niekedy vkročiť na ostrov. Dospel som a pripadla mi úloha postarať sa o všetko potrebné.

No možno som sa nevrátil len kvôli Nannimu. Vrátil som sa pre toho dvanásťročného chlapca, ktorým som kedysi bol – hoci som vedel, že tu nenájdem už ani jedného z nich. Zo mňa sa stal

vysoký muž so štetinatosu hrdzavou bradou a čo sa týka Nanniho, ten zmizol načisto, nikto o ňom viac nepočul.

Ostrov som si uchoval v pamäti. Vedel som, ako vyzeral v deň, keď som ho videl naposledy, sotva týždeň pred začiatkom školského roka. Vtedy, keď nás otec odprevadil na nástupište kompy, stál na móle a mával nám, keď štrkotali kotvové reťaze a loď si hlučne kliesnila cestu späť. Nehybne stál a zmenšoval sa, až sme ho už nedokázali rozoznať. Zvyčajne zostával na ostrove o týždeň či desať dní dlhšie ako ostatní, aby sa ubezpečil, že dom je poriadne zamknutý, elektrina, voda a plyn vypnuté, nábytok opatrený a miestni pomocníci vyplatení. Určite mu neprekážalo vidieť svoju svokru a jej sestru na kompe, ktorá ich prepraví na pevninu.

No len čo som sa dotkol nohou zeme a stará *traghetto* sa s hrkotom vydala naprieč morom z toho istého miesta ako pred desiatimi rokmi, namiesto doprava som zabočil doľava, na kamennú cestičku vedúcu k starobylému mestečku v kopci. Volalo sa San Giustianano Alta. Miloval som jeho úzke aleje, prepadané kanály, staré uličky, mal som rád chladivú arómu kávy z pražiarne, ktorá ma privítala rovnako ako kedysi, keď sme s mamou vybavovali pochôdzky, alebo keď som sa po hodine gréčtiny a latinčiny v to posledné leto vždy popoludní vracal domov. V ten deň som sa vybral domov dlhou cestou. Na rozdiel od moderného San Giustiniana Bassa, San Giustiniano Alta spočívalo v tieni aj vtedy, keď na miesta okolo maríny pražilo nemilosrdné slnko. Večer, keď sa horúčava a vlhkosť na pobreží nedali dýchať, často sme sa s otcom vybrali na zmrzlinu sem hore, do Caffè dell'Ulivo, kde si sadol oproti mne s pohárom vína a debatoval s miestnymi obyvateľmi. Všetci môjho otca poznali a mali ho radi, považovali ho za *un uomo molto colto*, za veľmi vzdelaného muža. Kostribatú taliančinu pretkával španielskymi slovíčkami, ktoré mali znieť taliansky. Všetci mu však rozumeli, smiali sa, opravovali jeho čudesné skomoleniny a on sa k ich smiechu rád pridával. Volali ho Dottore, a hoci všetci vedeli, že nie je lekár medicíny, podchvíľou si od neho ľudia pýtali lekárske rady, keďže jeho mienke v tomto ohľade všetci dôverovali väčšmi ako miestnemu lekárnikovi, ktorý

sa rád hral na doktora. Signor Arnaldo, majiteľ caffè, trpel chronickým kašľom, holič mal ekzém, profesor Sermoneta, môj tátor, často prichádzal do kaviarne v noci so strachom, že jedného dňa príde o žľčník. A tí všetci sa zdôverovali môjmu otcovi, dokonca aj pekár, ktorý mu rád ukazoval modriny, čo mu spôsobila prchká manželka na rukách a ramenách. Niektorí tvrdili, že ho začala podvádzať už cez svadobnú noc. Otec niekedy vyšiel z baru von, aby komusi udelil radu medzi štyrmi očami, a potom odhrnul koráľkový záves a vrátil sa dnu, na svoje miesto, s lakťami na stole a prázdny pohárom od vína medzi nimi sa na mňa zadíval so slovami, že sa nemusím ponáhľať so zmrzlinou, že máme dosť času vyjsť k opustenému hradu, ak chcem. Nočný hrad, z ktorého sa ponúkal výhľad na vzdialené svetlá pevniny, bol naším obľúbeným miestom, tu sme sedávali, potichu obklopení rozvalinami, a sledovali hviezdy. Volal to výroba spomienok, pre *deň, čo raz nastane*, vravel. Aký deň? Naťahoval som ho. *Veď vieš, keď raz nastane ten deň*. Matka vravela, že sme z toho istého cesta. Rozmýšľal som rovnako ako on, on rovnako ako ja. Niekedy som sa bál, že mi vie čítať myseľ, keď sa mi čo len letmo dotkne ramena. Sme ako jeden, hovorila. Gog a Magog – dva dobermany, milovali iba otca a mňa, nie moju matku či staršieho brata, ktorý s nami už niekoľko rokov netrúvil letá. Psy sa od všetkých odťahovali, a keď sa niekto pokúsil priblížiť, vrčali. Ľudia v meste vedeli, ako sa mať na pozore, no psy zároveň nikoho neobťažovali. Mohli sme ich priviazať o nohu stola pred Caffè dell'Ulivo, a pokiaľ nás videli, ležali krotko ako baránky.

Niekedy sme sa z hradu nepobrali dolu k maríne, ale vrátili sme sa do mesta, a keďže sme boli rovnakí, zastavili sme sa na ďalšiu zmrzlinu. „Tvrdí, že ťa rozmaznávam.“ „Ďalšia zmrzlina a ďalší pohár vína,“ odvetil som mu. On prikývol. Vedel, že nemá zmysel popierať.

Naše nočné prechádzky boli jediné chvíle spolu osamote. Cez deň som o ňom nechyroval. Mal vo zvyku ísť si skoro ráno zaplávať, potom sa pobral na pevninu na raňajky a vracal sa večer, niekedy neskoro v noci poslednou kompou. Aj rozospatý som milo-

val zvuk krokov na štrkovej cestičke vedúcej k domu. Znamenalo to, že je naspäť a svet bol opäť v poriadku.

Zlé známky z latinčiny a gréčtiny v jarnom semestri zasiali medzi mňa a matku krutý osteň. Vysvedčenie som dostal koncom mája, len niekoľko dní predtým ako sme nastúpili na kompu do San Giustiniano. Počas celej plavby mi ustavične a donekonečna robila výčitky, zatiaľ čo otec sa pokojne opieral o zábradlie, akoby čakal na vhodný okamih, kedy zasiahnuť. No nedalo sa ju zastaviť. Čím väčšmi vrieskala, tým viac chýb na mne nachádzala, počnúc tým, ako sa uťahujem s knihou, pokračovala výčtkami za moje písanie, za moju neschopnosť dať jasnú odpoveď, keď sa ma ktosi na čosi opýtal. Vždy som bol vyhýbavý, a keď na to príde, nemám na svete jediného priateľa, ani v škole, ani na pláži, ani nikde, nič ma nezaujíma, pre lásku božiu, čo je to so mnou v neporiadku, omieľala a snažila sa mi z košele zoškrabnúť kúsok zasušenej čokoládovej zmrzliny, ktorú sme si s otcom kúpili do kornúta pred nalodením. Bol som presvedčený, že s výčtkami čakala ktovie ako dlho a nevydarené skúšky z latinčiny a gréčtiny potrebovala ako zámienku, aby s nimi vyrukovala von.

Na upokojenie som jej prisľúbil, že budem pracovať cez prázdniny. Pracovať? Potreboval som popracovať úplne na všetkom, vyhlásila. V ten deň mala v hlase toľko zloby, že sa to blížilo k otvorenej nenávisti, hlavne keď výbuchy hnevu pretkávala ironickými posmeškami, a napokon sa vyvršila na otcovi, „A ty si mu chcel kúpiť pero Pelikan!“

Stará mama a jej sestra, ktoré boli v ten deň s nami na kompe, jej, pravdaže, držali stranu. Otec nepovedal ani slova. Neznášal obe – zákerná a ešte zákernejšia, volal ich. Vedel, že len čo by sa ohradil a povedal matke, aby stíšila hlas alebo prestala s výčtkami, okamžite by sa ozvali a to by ho vytočilo a vybehol by na obe, ak nie na všetky tri, načo by mu všetky svorne povedali, že sa radšej vrátia ďalšou kompu na pevninu, než by trávili leto v jeho dome. Zo dva razy som ho za tie roky zažil vybuchnúť a videl som, že sa drží na uzde, aby nepokazil výlet. Niekoľko ráz len nemo pritakal, keď tvrdili, že mrhám čas nad zbierkou známk. No keď napokon

poznamenal čosi, aby zmenil tému a trochu ma rozveselil, obrátila sa k nemu a zvraskla, že ešte neskončila. „Cestujúci sa začínajú na nás pozerieť,“ odvážil sa.

„Nech len pozerajú, koľko chcú, prestanem, keď budem hotová.“ Nevieť ako, no odrazu som pochopil, že týmto vehementným výbuchom si ventilovala zúrivosť naňho, hoci ho do svojej palby nezahrnula. Ako grécki bohovia, čo medzi sebou stále zápasili a ako pešiakov pritom používali smrteľníkov, aj ona sa snažila vyvrátiť na ňom. Musel vedieť, ako to je, a preto sa usmial, keď sa nedívala, aby mi povedal, *Nechaj, vydrž to. Večer pôjdeme spolu na zmrzlinu a k hradu vyrobiť spomienky.*

V ten deň po príchode sa matka zúfalo snažila uzmierniť si ma, prihovárala sa mi sladkým a mierumilovným hláskom a naozaj sme sa čoskoro udobrili. No škodu nepredstavovali tie slová, ktoré vyslovila a teraz by ich najradšej vzala späť, a ja ich nikdy nezabudnem. Škoda sa napáchala na našej láske, stratila sa vrelosť, spontánnosť, zostala povädnutá, obozretná a smutná. Potešilo ju, že ju stále milujem. Ja som sa tešil, že sa obaja necháme tak ľahko uchláchoľiť. Vedeli sme, že sa chlácholíme, čo len zintenzívnilo prímerie. No muselo nám byť obom jasné, že také ľahké uistenie predstavovalo len odvar lásky. Častejšie ma objímala a dožadovala sa objatia. No ja som svojej láske nedôveroval, a ani ona nie, to som videl na spôsobe, akým na mňa hľadela, keď si myslela, že ju nevidím.

S otcom to bolo inak. Na dlhých nočných prechádzkach sme hovorili o všetkom možnom. O skvelých básnikoch, o rodičoch a deťoch a nevyhnutnom rozkole medzi nimi, o jeho otcovi, ktorý zomrel pri autonehode niekoľko týždňov pred mojím narodením, po ňom som dostal meno, o láske, tá sa prihodí iba raz v živote, a potom už to nikdy nie je spontánne ani impulzívne, a napokon, akoby zázrakom, pretože sa to netýkalo latinčiny či gréčtiny ani matky či zákernej a ešte zákernejšej, o Beethovenových *Variáciách Dialelli*, ktoré objavil túto jar a podelil sa o ne len a len so mnou. Otec si každý večer púšťal Schnabelovu nahrávku, klavír v podaní Shnabela rezonoval domom a stal sa hitom toho roka. Páčila sa mi šiesta variácia, jemu devätnásta, dvadsiata bola príliš ukotvená

v myslí a dvadsiata tretia, nuž tá bola hádam tým najživším a najveseľším dielom, aké kedy Beethoven skomponoval, vravel. Dvadsiatu tretiu sme si prehrávali tak často, až nás matka prosila, aby sme prestali. A tak som ju naťahoval, hmkať som si pred ňou, čo otca a mňa rozosmievalo, ale ju vôbec nie. Cestou do caffè za letných nocí sme si náhodne vybrali číslo medzi jeden a tridsaťštyri a každý potom povedal, čo si myslí o tej variácii, vrátane Diabeliho témy. Niekedy sme si cestou k hradu spievali slová dvadsiatej druhej variácie na tému z *Dona Giovanniho*, slová, ktoré ma naučil dávno predtým. No keď sme vyšli na vrchol a sledovali hviezdy, zastali sme ticho a vždy sme sa zhodli, že zo všetkých najkrajšia je tridsiata prvá variácia.

Cestou hore po aleji som myslel na Beethovena a na to ziapanie na kompe. Ani jedno mi neschádzalo z mysle. Hneď som spoznal starú lekárňu, dielňu pokrývača a kováča a holičstvo s dvoma radmi ošúchaných posuvných kresiel, zaplátaných koženými pásikmi prišitými na miesto, boli tam ktovieako dávno pred mojím narodením. Ako som sa v to predpoludnie štvrel do kopca a už z diaľky som videl kúsok opusteného hradu, predtým ako som zbadal obchod výrobcu nábytku za ohybom Sant'Eusebio, privialo ku mne silnú arómu živice. Tento pocit sa nijako nezmenil, ani sa nezmení. Stavba dielne s bytom na hornom poschodí stála niekoľko rokov za vyčnievajúcim kameňom náročnej budovy. Spomienka na tú vôňu privolala zmes štipky strachu a nepokoja, ktorá ma vzrušila teraz rovnako ako vtedy, hoci som ani teraz, o desať rokov neskôr, nebol schopný pomenovať tú znepokojivú kombináciu strachu, hanby, vzrušenia. Nič sa nezmenilo. Možno ja som sa nezmenil. Nevedel som, či cítim sklamanie alebo spokojnosť, ale nevyrástol som z toho. Spustená mreža nábytkárskej dielne bola zamknutá, a hoci som tam stál a snažil sa pochopiť, čo všetko sa od poslednej návštevy stratilo, nedokázal som koncentrovať myšlienky. Ustavične som myslel na klebety, čo sa šírili od požiaru domu.

Vrátil som sa späť k holičstvu, prestrčil hlavu a trup cez koráľkový záves a opýtal sa dvoch holičov, či netušia, čo sa stalo s *ebanistom* odvedľa.

Holohlavý holič, usadený na jednom z veľkých kresiel svojho podniku, zložil noviny a vyslovil jediné slovo: „*Sparito*, zmizol.“ Potom sa vrátil k čítaniu. To bolo všetko.

Nevedel kam? Ako? Prečo? Dožadoval som sa.

Namiesto odpovede pokrčil plecami, naznačujúc, že nevie, je mu to fuk a nehodlá dajakému dvadsaťročnému chalanovi odpovedať na všetečné otázky.

Podakoval som a obrátil sa, aby som pokračoval vo výstupe. Prekvapilo ma, že ma signor Alessi nepozdravil ani nespoznal, hoci za tie roky mi bohviekoľko ráz strihal vlasy. Nemalo zmysel čokoľvek hovoriť.

Chvíľu mi trvalo, kým som pochopil, že ma na ostrove nikto nespoznáva. Musel som sa od svojich dvanástich rokov riadne zmeniť, alebo to bolo plášťom, bradou, tmavozeleným batohom na chrbte, to zo mňa robilo iného človeka, ktorý sa vôbec neponášal na nakrátko ostrihaného chlapca, ktorého si pamätali. Predavač z potravín, majitelia dvoch malých *caffè* na námestíčku pri kostole, mäsiar, a najmä pekár, vôňa čerstvo upečeného chleba sa ako požehnanie niesla bočnou uličkou, keď som popoludní vyšiel od učiteľa latinčiny a gréčtiny hladný ako vlk – nikto ma nespoznal a nevenoval mi druhý pohľad. Ani žobrák s jednou nohou – o druhú prišiel pri nehode na lodi počas vojny –, čo sedel na svojom zvyčajnom mieste pri hlavnej fontáne na námestí, ma nespoznal, keď som mu čosi hodil. Nepoďakoval mi, čo sa mu vôbec nepodobalo. Sčasti sa vo mne vzťahovala nechť voči San Giustinianu a jeho obyvateľom, už mi na ňom nezáležalo, ani mi za ním nebolo ľúto. Možno som všetko hodil za hlavu a ani som si to neuvedomil. Rovnako ako moji rodičia a brat, nevidel som dôvod vracat' sa späť.

Cestou dolu z kopca som sa rozhodol zísť na zhorenisko, ako som si predstavoval miesto, kde stál dom, že si to tam obzriem, porozprávam sa so susedmi, ktorí ma videli vyrastať, a potom sa vyberiem na večernú kompu. Uvažoval som, že navštívim aj starého učiteľa, no stále som to odkladal. Pamätal som si ho ako zatrpknutého, uštipačného muža, ktorý len málokedy našiel vlúdne slovo pre kohokoľvek, tobôž nie pre svojich žiakov. Otec mi navr-

hol, aby som si rezervoval izbu v penzióne v prístave pre prípad, ak sa rozhodnem prenocovať. No z môjho chvatného výstupu na kopiec a späť dolu do starého mesta mi bolo jasné, že sa tu nezdržím viac ako niekoľko hodín. Vynárala sa otázka, ako strávim zvyšné hodiny do odchodu kompy.

Napriek všetkému som to tu odjakživa miloval, tie tiché rána, keď som sa zobúdzať s pohľadom na jasnú oblohu, ktorá sa nezmenila od čias, čo sa tu usadili starí Gréci. Keď som započul otcove kroky, na rozdiel od bežných dní sa nečakane vrátil z pevniny uprostred popoludnia, v srdciach sa nám rozhostila akási radosť. Ani lístok sa nepohol. Z postele som videl na kopce a z obývačky na more, počas sviežejších dní boli okenice v jedálni dokorán, dalo sa vyjsť na terasu a pohľadom objať údolie a vrchy v opare na pevnine oproti.

Opúšťajúc staré mesto, zrazu ma oslepilo ostré svetlo nad polami, na otvorenej esplanáde, až dolu k ligotavému moru. Miloval som ticho. Tak dávno som túžil vrátiť sa sem. Všetko bolo známe, nič sa nezmenilo. A napriek tomu to všetko pôsobilo vzdialene, odťažito, nedosiahnuteľne, akoby mi čosi bránilo naozaj to vnímať ako realitu, hoci to bolo kedysi do takej veľkej miery mojou súčasťou. Cesta k nášmu domu aj skratka, ktorú som si sám „vymyslel“ ako chlapec a nemienil som ju obísť ani dnes, aj tá bola presne taká istá. Pamätal som si cestu cez opustené voňavé sady citrusov, volali ich tu *lumie*, potom cez makové polia a napokon k pokojnej starej normandskej kaplnke, ktorá o mne vedela viac ako akékoľvek iné miesto na svete. Obrovské kamene obrastené bodliakmi tu ležali rovnako ako predtým, rovnako ako zoschnuté psie hovná a holubí trus.

Zabolelo ma, že náš dom tu už nie je, že všetko živé je preč, že život začiatku leta už nikdy nebude taký istý. Cítil som sa ako neschopný duch, ktorý síce pozná mesto, no už ho tu nik nechce a nik mu nevenuje pozornosť. Rodičia ma nečakajú, nikto pre mňa neodložil dobroty, keď sa vyhladovaný vrátim z plávania. Všetky rituály sa skončili a stratili zmysel. Leto mi tu už nepatrilo.

Ako som sa blížil k domu, čoraz väčšmi som sa obával toho, čo uvidím. Predstava požiaru a rabovania, predovšetkým rabovanie

vo mne vyvolalo ducha smútku, hnevu a nechuti nielen voči všetkým, čo tu žili, ale aj voči nám, akoby neschopnosť zabrániť plundrovaniu a vandalizmu od takzvaných priateľov a susedov ťažila naše svedomie väčšmi ako ich. „Neunáhli sa v záveroch,“ varoval ma otec. „A najmä sa nehádaj.“ To bol otcov spôsob. Nič pre mňa. S gustom by som dovliekol každého jedného pred súd, bohatých, chudobných, siroty, vdovy, kripľov či vojnových invalidov.

A pritom jediný, koho som chcel naozaj stretnúť, ten zmizol, *sparito*. To som už vedel. Tak prečo som sa naňho vôbec vypytoval? Aby som videl ich reakciu? Aby som sa presvedčil, že to nie je len výplod mojej fantázie? Že sme tu naozaj kedysi žili? Že stačilo zájsť do holičstva a popýtať sa naňho a otázka by šla od uší k ušiam po všetkých úzkych dláždených uličkách San Giustiniana Alta, až by sa napokon zhmotnil vďaka tomu, že ľudia volali jeho meno?

Prečo by si na mňa vôbec pamätal? Poznal ma ako dvanásťročného, teraz som mal dvadsaťdva a bradu. Tak či onak, roky nič nezmazali z úzkosti, čo ma zakaždým zaplavila, keď som s obavami a nádejou myslel na to, že ho kdesi v mestečku stretnem. Či som nechcel cítiť práve to, keď som sa dnes pobral hore k dielni? Ten strach, paniku, staré známe stisnutie hrdla, aké dokáže uvoľniť len vzlyk, a ten sa môže vydrať von kedykoľvek, keď sa na mňa zahľadí pohľadom dlhším, ako dokážem zniesť. Pozerá sa, až vás dostane a túžite len po tom, aby ste sa mohli niekam zašíť a do vôle sa osamote vyplakať, pretože nič, vonkoncom nič, ani prepadnutie z latinčiny a gréčtiny, či keď na vás hulákajú do nepríčetnosti, nič vás nemôže natoľko zložiť a ubiť. Pamätám si všetko, chuť plakať predovšetkým, aj očakávanie, že ho stretnem, pretože čakanie a dúfanie sa neznesiteľne stupňovali, túžba nenávidieť na ňom úplne všetko, pretože jeden jeho krátky pohľad stačil na to, aby som sa rozsypal na kúsky, nevládal som sa usmiať či z čohokoľvek tešiť.

Keď som ho videl prvý raz, bol som s mamou. Nečakal, kým nás zoznami, rovno sa mi prihovril, „Ty si Paulo,“ postrapatil mi vlasy.

Na môj prekvapený pohľad odkiaľ to vie, veselo odpovedal, „Vedia to všetci,“ a potom dodal, akoby si spomenul, „možno z pláže.“

Vedel som, že sa volá Giovanni, takisto ako to, že všetci ho volajú Nanni. Videl som ho na pláži, v kine pod holým nebom pri kostole a často večer v Caffè dell'Ulivo. Sotva som dokázal skryť vzrušenie: človek, o ktorom by som prisahal, že nemá potuchy o mojej existencii, nielenže pozná moje meno, ale dokonca sa ocitol pod našou strechou.

Na rozdiel od neho, ja som sa neprezradil, že ho poznám. Matka mi ho predstavila s odtieňom irónie v hlase, čo mal znamenať *Ale pravdaže poznáš signora Giovanniho*.

Pokrútil som hlavou, a dokonca som predstieral rozpaky nad vlastnou neslušnosťou a neznalosťou jeho mena.

„Všetci predsa signora Giovanniho poznajú,“ nástojila, akoby ma chcela pomknúť k väčšej slušnosti. No neuhol som.

Podal mi ruku, potriasol som ju. Vyzeral mladšie a jeho pokožka bola menej tmavá, ako som si pamätal. Bol vysoký, štíhly, čosi pred tridsiatkou. Zblízka som ho nikdy nevidel. Oči, pery, líca, sánka. Trvalo by mi roky prísť na to, čo ma na jeho črtách tak ohromilo.

Matka ho pozvala na odporúčanie môjho otca, aby nám zreštauroval skladací starožitný stolík a dva rámy na obrazy z minulého storočia.

Prišiel raz ráno v júni, oproti bežným zvykom prijal citronádu, ktorú mu ponúkla. Ostatní, čo prichádzali vykonať nejakú službu – krajčírka, poslíčkovia, čalúnnik – si vždy pýtali vodu. Týmto spôsobom si zaslúžili svoj plat, bola v tom nevyhnutná vďaka, dávali najavo, že nám nič nedlhujú, nechceli viac ako pohár vody na uhasenie smädu v spaľujúcej horúčave.

V to ráno v našom dome stál blízko mňa a čosi neurčité v jeho tvári mi vohňalo do tváre rumenec rozpakov, ako keď som mal recitovať báseň pred celou školou, učiteľmi, rodičmi, vzdialenými príbuznými, priateľmi, vzácnymi hosťami, pred celým svetom. Nedokázal som naňho ani pozrieť. Musel som odvrátiť zrak. Oči mal také jasné. Nebol som si istý, či sa ich chcem dotknúť alebo sa do nich ponoriť.

Keď hovoril s mojou matkou a občas ku mne vyslal pohľad, akoby mu záležalo na mojej mienke, pokúšal som sa mu dívať do očí. No hľadieť mu do očí bolo ako dívať sa dolu strmým rozoklaným útesom končiacim v hĺbinách oslepujúco zeleného oceána – ľahá vás to tam. Nemali by ste sa tomu brániť, ale ani tam uprene hľadieť, a tak ste na tom mieste nikdy nezotrvali dosť dlho, aby ste zistili, čo vás tam vlastne vtáhuje. Jeho pohľad ma nielen desil, ale aj znepokojoval, keby som mu ho opätovoľ, bol by som nielen nezdvorilý, ale zároveň by som odhalil nejaké strašné, zahanbujúce tajomstvo o sebe, ktoré som za žiadnu cenu prezradiť nechcel. Aj keď som sa mu odhodlal pozrieť do očí, aby som sa uistil o nepodstatnosti svojej obavy, nedokázal som to. Mal najkrajšiu tvár, akú som kedy videl, a nebol som dosť odvážny pozrieť sa do nej.

A predsa, vždy keď sa obrátil od matky ku mne, dával mi najavo, že hoci je oveľa starší a vidí mi do duše, ja a on by sme si mohli byť rovní, neposudzoval ma, neposmieval sa, zaujímal sa o môj názor na nábytok, hoci som tam len ticho stál a snažil sa skryť pocit nedostatočnosti.

A tak som odvracal oči.

No ani to sa mi nedarilo.

Určite som nemal v úmysle pôsobiť uhybavo, hlavne v prítomnosti matky.

Z jeho tváre vyžarovalo zdravie, bol trochu zapýrený, akoby práve doplával. Mal vyrovnaný, prívetivý úsmev, niekedy ho vystriedal výraz zamyslenosti či pochyb o stole, a presne takým človekom som raz chcel byť. Kiežby sa so mnou spriatelil a učil ma. Inú predstavu som nemal.

Matka ho chcela zaviesť do obývačky, no už vytušil, kde je, a hneď spozoroval stôl, otvoril ho, nepýtal si doľovenie a pustil sa odmontovávať dve štíhle, vřzgajúce a neskutočne dlhé zásuvky. Než sme sa nazdali, čiahol do prázdneho priestoru v stolíku v tvare cylindra, hmatkal, až našiel otvor a po krátkom mocovaní vytiahol tajnú skrinku s vyrezávanými okrajmi, zhodovala sa s dizajnom stolíka. Matke to vyrazilo dych. Ako vedel o existencii skrinky? Spýtala sa. Veľkí tesári zo severu, pravdepodobne Francúzi, sa radi predháňa-